

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-5-117-21>

УДК 001(063):378,4 (Україна)

Перепелиця К.Ю.

Харківський національний університет радіоелектроніки

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ НА ОСНОВІ КОГНІТИВНО-СИСТЕМАТИЗУЮЧОГО РОЗВИТКУ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Анотація. У статті проаналізовано формування професійно орієнтованої комунікативної підготовки на основі когнітивно-систематизуючого розвитку знань студентів з іноземної мови. Зазначено, що процес навчання іноземної мови піддається компресійному впливу та являє собою особливий тип лексичних перетворень, заснований на іманентних якостях мовної системи, що полягає в трансформації синтаксичних розкритих конструкцій і забезпечує правильну передачу необхідного обсягу інформації. Розглянуто методичну компресію як спосіб інтенсифікації навчання, котрий застосовується в рамках когнітивно-систематизуючої парадигми розвитку іноземної комунікативної компетенції. Визначено, що методична компресія може бути використана як засіб інтенсифікації всього процесу навчання іноземної мови, за допомогою якого забезпечується ефективність та осмислення засвоєного матеріалу, який подають у стислому (концентрованому) вигляді, але в той же час оптимальному для засвоєння студентами у ЗВО. Визначено, що під час реалізації інноваційної технології розвитку основних компонентів іноземної комунікативної компетенції студентів немовних закладів вищої освіти слід керуватись спеціальними (специфічними) принципами, які певною мірою забезпечують облік специфіки вивчення іноземної мови.

Ключові слова: професійно орієнтована комунікативна підготовка, комунікативна компетенція, когнітивно-систематизуючий розвиток, методична компресія, когнітивні технології.

Perepelytsia Kyrylo

Kharkiv National University of Radio Electronics

FORMATION OF PROFESSIONALLY ORIENTED COMMUNICATIVE TRAINING BASED ON COGNITIVE-SYSTEMATIZING DEVELOPMENT OF THE STUDENTS' KNOWLEDGE IN A FOREIGN LANGUAGE LEARNING

Summary. The success of the students depends on the systematic analysis of the work of all higher education institutions. In the course of theoretical analysis there is often an urgent need to introduce and justify new methods and means of a foreign language teaching which potentially allow the intensifying professionally oriented foreign language communicative training and provide the foundation for the cognitive development of the students at the stage of professionally oriented foreign language education – a means of methodological compression. The article analyzes the formation of professionally oriented communicative training based on the cognitive and systematization of the students' knowledge of a foreign language. It is noted that the process of learning a foreign language is subject to compressive influence and a special type of the lexical transformations, which is based on the immanent qualities of the language system which consists of the transformation of syntactic open structures and ensures the correct transfer of the necessary amount of information. It is substantiated that methodical compression is considered as a method of intensification of learning which is carried out within the framework of the cognitive-systematizing paradigm of the development of foreign language communicative competence. It is determined that methodological compression can be used as a means of intensifying the entire process of learning a foreign language which ensures the effectiveness and understanding of the learned material, which is presented in a condensed (concentrated) form, but at the same time, optimal for assimilation by the students in higher education institutions. It is determined that the implementation of the innovative technology for the development of the main components of the foreign language communicative competence of the students of non-language institutions of higher education should be guided by special (specific) principles which to some extent ensure the accounting of the specifics of foreign language learning.

Keywords: professionally oriented communicative training, communicative competence, cognitive-systematizing development, methodical compression, cognitive technologies.

Постановка проблеми. Модернізація вітчизняної освіти на сучасному етапі розвитку та її інтеграція до міжнародного соціально-культурного простору зумовлена необхідністю оновлення всіх компонентів в системі навчання іноземних мов, включаючи його мету та зміст. Основна спрямованість цих оновлень повинна виходити з альтернативних моделей освітніх систем та полягати у розробці містких та багатоконпонентних системно-узагальнюючих методичних технологій, що реалізують інтелектуально-пізнавальний потенціал студентів у парадигмі іноземного професійно орієтова-

ного утворення. Високий рівень володіння іноземною мовою у студентів закладів вищої освіти, готовність до спілкування із зарубіжними партнерами підвищують їхній професійний та особистісний потенціал на основі комунікативних здібностей, що формуються, становлять пріоритетну мету навчання. Нові здібності забезпечують можливість участі майбутніх фахівців у міжнародній культурній та особистісно орієнтованій комунікації для реалізації професійних цілей, а також міжособистісних та ділових контактів. Спроби оновлення навчального процесу будуть дієвими та ефективними тільки за наявності правильно

розробленої методологічної бази, яка б інтегрувала досягнення педагогічної науки та методики. Сучасна професійно орієнтована система освіти студентів немовних закладів вищої освіти зумовлює подальше зростання значення засобів та методів навчання, що ґрунтуються на системно-структурних властивостях освоєння іноземної мови. Формування змісту навчання все частіше пов'язують із втіленням принципу системного аналізу навчального матеріалу, що передбачає виділення системоутворюючих факторів, зв'язків та компонентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У зв'язку з розширенням спектра професійного застосування іноземної мови та зростанням пізнавальних можливостей студентів виникає необхідність зосередження уваги на формуванні системних узагальнених знань та засобів діяльності в закладах вищої освіти, а також адаптації традиційних педагогічних технологій та методів навчання до нових вимог інформаційного суспільства. У методиці викладання іноземних мов науковий пошук та постановка нових проблем визначається, по-перше, соціальним замовленням, тобто необхідно підготувати комунікативно компетентну особистість, здатну до іншомовної міжкультурної комунікації; по-друге, сучасними науковими знаннями щодо розвитку інтелектуальних здібностей студентів; по-третє, технологічною перебудовою процесу навчання іноземних мов, що реалізується в тенденції до використання системно-узагальнюючих технологій навчання, спрямованих на осмислене та активне засвоєння матеріалу. Аналіз вітчизняної та зарубіжної літератури показав відсутність єдиного підходу до визначення поняття «когнітивно-систематизуючий розвиток». Проте, окремі його особливості та ознаки розглянули у своїх працях такі автори, як А.І. Вороніна [1], Н.В. Кічук [2], О.С. Ковальчук [3], М.В. Кондратенко [4], Ю.Б. Лисейко [5], Ю.О. Шабанова [6] та ін. У зв'язку з різноманітністю наукових підходів питання систематизації основних понять теорії когнітивно-систематизуючого розвитку залишається відкритим та потребує подальшого аналізу.

Окреслення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проаналізувавши досліджуваний об'єкт щодо формування професійно-орієнтованої комунікативної підготовки знань студентів з іноземної мови на основі когнітивно-систематизуючого розвитку, можна помітити відсутність єдиного підходу та сформувати ряд протиріч, насамперед між потребою сучасного закладу вищої освіти у когнітивному розвитку студентів, здатних до самостійного осмислення та конструювання іншомовної діяльності, та відсутністю шляхів реалізації даної потреби, що має наслідком необхідність розробки концепції, яка б забезпечувала фундамент такого розвитку на етапі професійно орієнтованої іншомовної освіти; по-друге, між об'єктивною необхідністю інтенсифікувати професійну підготовку студентів за рахунок мобілізації когнітивних резервів та стимулювання культурної іншомовної діяльності особистості з використанням потенційних можливостей методичної компресії та недостатнім науково-методичним забезпеченням професійної іншомовної підготовки в закладах вищої освіти.

Для більш ефективного оволодіння іноземною мовою студентами за обмеженого часу необхідно використовувати складові комунікативної компетенції, що спираються на інноваційні технології та продуктивні методи пред'явлення іншомовного матеріалу за умов максимальної активізації когнітивних можливостей студентів.

Мета статті полягає у сприянні професійно орієнтованій комунікативній підготовці знань студентів з іноземної мови на основі когнітивно-систематизуючого розвитку з урахуванням сучасних інноваційних технологій в освітньому середовищі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Успішність студентів залежить від систематичного аналізу роботи всіх закладів вищої освіти. Під час теоретичного аналізу дуже часто виникає гостра потреба введення та обґрунтування нових методів та засобів навчання іноземною мовою, які потенційно дозволяють інтенсифікувати професійно спрямовану іншомовну комунікативну підготовку та забезпечують фундамент когнітивного розвитку студентів на етапі професійно орієнтованої іншомовної освіти. Мова йде про засіб методичної компресії. Зокрема, Гейна О.В. трактує компресію як «особливий тип лексичних перетворень, переробки інформації, заснований на іманентних якостях мовної системи» [7]. Компресія полягає в трансформації на практиці синтаксичних розкритих конструкцій, що зберігають можливість передачі того ж обсягу інформації, що й у розгорнутих побудовах.

Нині компресійні впливи розглядаються як специфічне лінгвістичне явище, котре проявляється в основному під час скорочення певної частини тексту без втрати його основного змісту та позначається як мовна компресія. Виникнення компресії пов'язане з необхідністю регулювання мовної поведінки відповідно до принципу найменшого зусилля. Слід зазначити, що процес навчання іноземної мови піддається компресійному впливу як у змістовному характері (використання лексико-граматичних основ – своєрідна програма мовного висловлювання, але з використанням тематичного блоку/модулю), так і в операційно-дидактичному (оперування дієвими алгоритмами та схемами, що дозволяють ефективно вирішувати комунікативні завдання, використовувати певні методи та прийоми компіляції, проводити активізацію кількох каналів сприйняття інформації). Отже, процес навчання іноземної мови піддається компресійному впливу, котрий являє собою особливий тип лексичних перетворень, заснований на іманентних якостях мовної системи, і полягає в трансформації синтаксичних розкритих конструкцій із забезпеченням правильної передачі необхідного обсягу інформації.

Варто зауважити, що методичну компресію розглядають як спосіб інтенсифікації навчання. Вона здійснюється в рамках когнітивно-систематизуючої парадигми розвитку іншомовної комунікативної компетенції. Як зазначає Воронін А.І. [6], когнітивно-систематизуючий розвиток – це процес цілеспрямованої активізації когнітивних мовних функцій особистості, що стимулює орієнтовану на практику пізнавальну особистісно значущу діяльність іноземної мови, засновану на переважанні в навчанні системно-узагальнюючих технологій для осмисленого та активного

засвоєння студентами іншомовного матеріалу на комунікативному рівні, що зумовлено потенціалом методичної компресії. Тобто, когнітивно-систематизуючий розвиток визначає напрям змін у системі іншомовної освіти. Передбачається поетапний перехід до навчання, основним результатом якого стане не просто сукупність знань, умінь і навичок з іноземної мови, а й набір системно-структурних алгоритмів дій, «стиснутих» до межі мінімальної надмірності.

Для розвитку іншомовної комунікативної компетенції майбутнього фахівця необхідно дотримуватись поступового підвищення рівня іншомовних знань та умінь, забезпечувати оптимальну інтенсифікацію навчального процесу, обов'язково враховувати специфіку майбутньої професійної діяльності та відповідно до цього визначати терміни отримання навчального матеріалу, стратегії та методи [8, с. 190–192]. Факторами, що визначають специфіку іншомовної освіти у вищих навчальних закладах, є недостатній обсяг аудиторних занять для повноцінного комунікативного навчання, низький вихідний рівень іншомовної підготовленості, і, як наслідок, дефіцит часу, в тому числі для самостійної роботи, яскраво виражене заняття психо-типологічних патернів студентів, високий рівень досконалості психофізіологічних механізмів сприйняття та реакції організму на екстремальні умови діяльності, відмінності в мотивації до вивчення іноземної мови, або, можливо, відсутність мотивації в одних студентів та її високий рівень у інших. В цьому випадку виникає необхідність викладення навчального матеріалу студентам в узагальненому вигляді, що обумовлено специфікою професії, яка освоюється, та істотним впливом на процес навчання особливостей окремої спеціалізації.

Основною метою навчання іноземної мови у немовному закладі вищої освіти є формування комунікативної компетенції, яка забезпечує професійну підготовку фахівців, готових ефективно брати участь у міжкультурному діловому та науковому спілкуванні. Для студентів спеціально розробляється комплекс вправ та завдань, які готують їх до спілкування в реальній усній та письмовій міжкультурній комунікації як на рівні встановлення та розвитку особистого контакту, так і на професійному рівні – для виконання ролі повноправних партнерів з комунікації для становлення кар'єри. Вважається, що нині процесові розвитку іншомовної комунікативної компетенції притаманна відсутність методологічної бази функціонування освітнього простору, що відображала б досягнення сучасної педагогічної науки, та спостерігається недостатній загальний рівень мотивації до навчання у студентів. Причинами цього можуть бути певна інертність викладачів, недостатня розробленість психолого-педагогічних засад організації навчального процесу та низький рівень його інформаційно-технологічного забезпечення.

В умовах модернізації освітнього процесу для формування іншомовної комунікативної компетенції студентів необхідно оновити методологію та філософію методики викладання іноземної мови. Розвиток іншомовної комунікативної компетенції студентів має здійснюватися з дотриманням усіх принципів (дидактичних,

загально-методичних, приватно-методичних та специфічних) в єдиній системі. Найважливішою умовою та вимогою ефективного процесу розвитку іншомовної комунікативної компетенції студентів немовних закладів вищої освіти є облік індивідуального психо-типологічного статусу студентів, що є основою особистісно орієнтованого підходу до навчання іноземної мови, дозволяє реалізувати принципи диференціації та індивідуалізації. Передбачається, що ефективність іншомовної комунікативної підготовки студентів закладу вищої освіти зростає, якщо навчальний процес буде організовано згідно з принципами методичної компресії. Методична компресія може бути використана як засіб інтенсифікації всього процесу навчання іноземної мови, за допомогою якого забезпечується ефективність та осмислення засвоєного матеріалу, поданого в стислому (концентрованому) вигляді, але в той же час, оптимальному для засвоєння студентами у ЗВО. Досягнення такої організації навчання стає можливим завдяки використанню лексико-граматичних карт, візуально-узагальнюючих схем та дієвих опор під час доцільної компіляції (у різних поєднаннях) кількох методів, прийомів, форм діяльності в межах певних тематичних блоків та модулів.

Значно збагачує можливість розвитку комунікативної компетенції студентів у закладах вищої освіти використання когнітивних технологій з метою структуризації матеріалу, що вивчається. Тут слід згадати розгалужену систему дидактичних опор та схем, семантичних карт, навчальних алгоритмів. Втілення принципу системного аналізу навчального матеріалу, який визначає виділення його системоутворюючих факторів, зв'язків та компонентів, є неодмінною умовою проектування змісту навчального процесу. Використання методу структурно-логічних схем, систематизація знань дозволяє цілеспрямовано розвивати інтелект здобувачів. Якщо розглядати принцип систематизації, то він формується, реалізується та діє як одна велика система володіння іноземною мовою як засобом спілкування. Застосування структурно-логічних схем для оптимізації моделювання навчального матеріалу з метою підвищення ефективності засвоєння іншомовних знань дозволяє представити цей матеріал у доступній, наочній формі. Головною особливістю зазначених методичних прийомів є їхній логічний та прозорий лінгвістично пояснювальний потенціал у поєднанні з тенденцією формування у студентів здатності до аналізу та проектування діяльності під час засвоєння елементів іноземної мови, самостійних дій у випадку нерозуміння, придбання нових знань за допомогою найсучасніших джерел інформації.

Отже, когнітивно-систематизуючий розвиток трактуємо як провідну концептуальну парадигму, яка визначає напрям змін у системі іншомовної освіти та передбачає поетапний перехід до навчання, результатом якого стане не тільки сукупність знань, умінь і навичок з іноземної мови, але й набір системно-структурних послідовностей дій, які утворюють єдине ціле та реалізуються в здатності та готовності здійснювати комунікативне партнерство.

Застосовуючи інноваційні технології розвитку основних компонентів іншомовної комунікатив-

ної компетенції студентів немовних закладів вищої освіти, слід керуватись як дидактичними, методичними, так і спеціальними (специфічними) принципами, які певною мірою забезпечують облік специфіки вивчення іноземної мови, нівелювання труднощів, зумовлених цією специфікою, та підвищення ефективності навчального процесу завдяки використанню когнітивно-систематизуючої складової розвитку знань студентів (рис. 1).

Розглянемо кожний специфічний принцип вивчення іноземної мови, які впливають на реалізацію інноваційних технологій розвитку основних компонентів іншомовної комунікативної компетенції. Перший принцип, кліше, використовується для активного подання та засвоєння професійно орієнтованого лексико-граматичного матеріалу у визначених напрямках, що дозволяє оперувати ними в комунікативних цілях. Якщо вихідний рівень іншомовних знань є низьким, принцип кліше дає можливість сформувати у студентів комунікативно достатній обсяг, який найбільше використовується у професійних аспектах досліджуваної іноземної мови та забезпечує за допомогою продукування засвоєння як кліше професійно та особистісно значущої інформації. Наступний принцип, кластеризація, включає поєднання однотипних слово-утворених моделей, функціонально схожих між собою граматичних конструкцій, поєднання груп термінів у семантичні блоки з метою їх систематизації, відносної уніфікації системи досліджуваної мови, осмислення існуючих у мові закономірностей та засвоєння більшої кількості лексичних одиниць та граматично-синтаксичних структур. Завдяки принципу типізації відбувається потужний поштовх до певних видів діяльності, ситуацій спілкування та розвитку відповідних компетенцій. Використання принципу диференціації відбувається завдяки вивченню того чи іншого глосарію (психо-типологічні особливості; з ефектом впливу; з педагогічною спрямованістю завдань; з основними завданнями етапу навчання;

з розвитком певної категорії функціональних властивостей; зі специфікою виду діяльності; з рівнем підготовленості студентів), необхідного для засвоєння та збільшення словникового запасу в іноземній мові для професійного спілкування. Надзвичайно важливим для вивчення іноземної мови є принцип індивідуалізації, тому що підбір навчального матеріалу, методів навчання, підходів та стратегій відбувається з урахуванням індивідуальних особливостей кожного студента (вік, рівень знань іноземної мови, специфіка сприйняття матеріалу, особливості когнітивних процесів та ін.). Принцип цілеспрямованості впливу зосереджується на оволодінні універсальними засобами оперування, формування системних узагальнених знань та засобів діяльності студентів, акумуляції їхньої уваги на системно-структурних властивостях іноземної мови.

Отже, завдяки використанню спеціальних (специфічних) принципів відбувається реалізація інноваційної технології розвитку основних компонентів іншомовної комунікативної компетенції, тобто викладач може підбирати для кожного студента такі завдання, які будуть накопичувати та закріплювати отримані знання, вміння та навички.

Крім того, під час застосування запропонованої технології необхідно дотримуватися певних правил:

- проведення занять від початку та до кінця здійснюється винятково іноземною мовою, а перехід на українську мову не допускається взагалі;
- створення на заняттях мовного середовища, що спонукає та стимулює комунікативну діяльність, близьку до реальної комунікації;
- виправлення помилок студентів, які можуть допускатися у процесі комунікативної діяльності на будь-якому етапі впровадження запропонованої технології, здійснюються тільки у виняткових випадках;
- організація «ситуації успіху» на занятті з іноземної мови з метою більш ефективного засвоєння

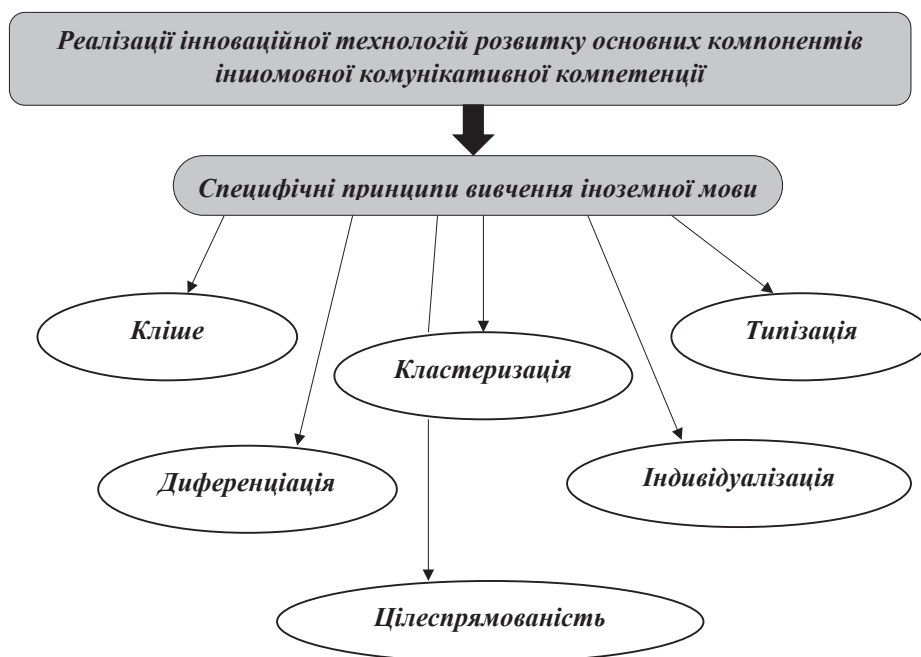

Рис. 1. Реалізації інноваційної технології розвитку основних компонентів іншомовної комунікативної компетенції завдяки використанню спеціальних (специфічних) принципів

запропонованого матеріалу; створення вільної до-брозичливої атмосфери навчального процесу.

Вдосконалення комунікативної компетенції студентів немовного закладу вищої освіти буде максимально ефективним тоді, коли зміст та структура навчального процесу обумовлені основними принципами реалізації систематизованих технологій, що базуються на методичній компресії.

Висновки. Таким чином, під час формування іншомовної професійно орієнтованої комунікативної підготовки студентів немовного закладу вищої освіти на основі когнітивно-систематизуючого розвитку найважливішою є реалізація лексичної та граматичної компетенцій. Дидактичні опори розглядаються як візуальні схеми, що забезпечують студентів предметним змістом мови та засобами її вираження. Методична компресія є основним засобом впливу на весь процес навчання іноземної мови, якого притаманні основні риси педагогічного інструменту. Її варто застосовувати, дотримуючись дидактичних принципів,

тобто вона націлена на досягнення дидактичної мети – підвищення рівня іншомовної комунікативної підготовленості. Сучасні методи навчання мають забезпечити диференціацію всіх елементів навчального процесу з урахуванням когнітивних особливостей (розумової працездатності, особливостей запам'ятовування та сприйняття), психо-фізіологічних, статевих відмінностей, оскільки конституційні та психо-типологічні особливості визначають структуру кожного студента та його бажання навчатись і отримувати знання. Втілюючи інноваційні технології розвитку основних компонентів іншомовної комунікативної компетенції студентів немовних закладів вищої освіти, слід керуватись як дидактичними, методичними, так і спеціальними (специфічними) принципами, котрі певною мірою забезпечують облік специфіки вивчення іноземної мови, нівелювання труднощів, зумовлених цією специфікою, та оновлення ефективності навчального процесу шляхом використання когнітивно-систематизуючої складової розвитку знань студентів.

Список літератури:

1. Кічук Н.В. Суб'єкт-суб'єктна взаємодія як пріоритет педагогіки толерантності та особистісно-професійної підготовки майбутнього фахівця. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. Серія «Педагогічні науки»*. 2019. Вип. 42. С. 99–103.
2. Ковальчук О.С. Деякі технології вивчення іноземної мови для реалізації ідей полікультурної освіти. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Nvuu/Ped/2008_14/kovalchuk.pdf (дата звернення: 25.01.2023).
3. Кондратенко М.В., Тришч О.М., Саватєєва Л.В. Сучасні комп'ютерні технології навчання в сфері іноземних мов. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2012. Вип. 1 (15). С. 467–471.
4. Лисейко Ю.Б. Інтенсифікація навчання та метод активізації навчання як способи заохочення до знань: Матеріали VI Міжнар. нак.-практ. інтернет-конф. «Альянс наук: вчений – вченому». URL: <http://confcontact.com/node/23> (дата звернення: 25.01.2023).
5. Шабанова Ю.О. Системний підхід у вищій школі: підручник. Дніпро: НГУ, 2014. 120 с.
6. Воронін А.І. Проблеми когнітивного розвитку студентів у процесі професійного навчання. Кривий Ріг: ДВНЗ «КНУ», 2012. 112 с.
7. Гейна О.В. Компресія наукового тексту зі спеціальності як формування професійної іншомовної комунікативної компетентності іноземних студентів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологія»*. 2022. Вип. 13 (81). С. 188–192.
8. Сура Н.А. Іншомовна професійна компетентність: головні принципи та компоненти процесу навчання професійно-орієнтованого спілкування. *Вісник Луганськ. держ. пед. ун-ту ім. Т.Г. Шевченка*. 2003. № 4 (60). С. 190–192.

References:

1. Kichuk N.V. (2019) Subiekt-subiektna vzaemodiia yak priorytet pedahohiky tolerantnosti ta osobystisno-profesiinoin pidhotovky maibutnoho fakhivtsia [Subject-subject interaction as a priority of pedagogy of tolerance and personal and professional training of the future specialist]. *Naukovyi visnyk Izmail'skoho derzhavnoho humanitarnoho universytetu. Seriiia "Pedahohichni nauky"*, vol. 42, pp. 99–103.
2. Kovalchuk O.S. (2008) Deiaki tekhnolohii vyvchennia inozemnoi movy dlia realizatsii idei polikulturnoi osvity [Some foreign language learning technologies for the implementation of multicultural education ideas]. Available at: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Nvuu/Ped/2008_14/kovalchuk.pdf (accessed 25 January 2023).
3. Kondratenko M.V., Trishch O.M., Savatieieva L.V. (2012) Suchasni kompiuterni tekhnolohii navchannia v sferi inozemnykh mov [Modern computer learning technologies in the field of foreign languages]. *Ekonomichna stratehiia i perspektyvy rozvytku sfery torhivli ta posluh*, vol. 1 (15), pp. 467–471.
4. Lyseiko Yu.B. (2016) Intensyfikatsiia navchannia ta metod aktyvizatsii navchannia yak sposoby zaokhochennia do znan [Intensification of learning and the method of activating learning as ways of encouraging knowledge]: *Materialy VI Mizhnar. nak.-prakt. internet-konf. "Alians nauk: vchenyi – vchenomu"*. Available at: <http://confcontact.com/node/232> (accessed 25 January 2023).
5. Shabanova Yu.O. (2014) Systemnyi pidkhid u vyshchii shkoli: pidruchnyk [Systems approach in your school]. Dnipro: NHU, 120 p.
6. Voronin A.I. (2012) Problemy kohnityvnoho rozvytku studentiv u protsesi profesiinoho navchannia [Problems of Cognitive Development of Students in the Process of Vocational Training]. Kryvyi Rih: DVNZ "KNU", 112 p.
7. Heina O.V. (2022) Kompresiiia naukovoho tekstu zi spetsialnosti yak formuvannia profesiinoin inshomovnoi komunikativnoi kompetentnosti inozemnykh studentiv [Compression of the scientific text in the specialty as the formation of professional foreign language communicative competence of foreign students]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia". Seriiia "Filolohiia"*, vol. 13 (81), pp. 188–192.
8. Sura N.A. (2003) Inshomovna profesiina kompetentnist: holovni pryntsypy ta komponenty protsesu navchannia profesiino-orientovanoho spilkuвання [Foreign language professional competence: the main principles and components of the process of learning professionally oriented communication]. *Visnyk Luhansk. derzh. ped. un-tu im. T.H. Shevchenka*, no. 4 (60), pp. 190–192.